

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

42. An Episcopus possit dispensare, quamvis petens prius adierit Pontificem, qui dispensationem negavit, iudicans causam propositam non esse justam? Et notatur eum, qui impetravit dispensationem à ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

tamen in eis dispensare, vel non dispensare, sicut in aliis legibus Pontificiis ad eam solum Dicoesim directis iuxta opinioniones relatas *diffic. 8.* sed si dispenset sine causa, dispensatio erit nulla, sicut quando sine causa dispensat in aliis legibus Pontificiis.

RESOL. XLI.

An in aliquo casu dispensatio Episcopi in suis legibus sine causa sit valida?

Et quid, si ille constitutiones fuerint auctoritate Pontificis confirmatae?

Et quid est dicendum, si praedictas constitutiones Episcopus iuramento confirmaverit? Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 46. alias 41.

Alibi in Ref. not. seq. à principio.

§. 1. **A** Libi satis firmavi, dispensationem Episcopi sine causa, peccaminosam esse, non tamen inualidam: modò quæro, an dicta doctrina possit in quibusdam casibus limitari: Et respondeo primò affirmatiuè, quando lex illa Episcopi transiit in contractum incommòdum alterius, vt si fieret statutum, vt omnes ad Vibem confluentes gauderent aliquo priuilegio; non posset illud Episcopus reuocare respectu eorum, qui iam venerant, absque legitima causa superueniente: quia ius ex illo contractu iam in illis est acquisitum. Sic, aliis relatis; Sanch. *lib. 8. de matrimo. disp. 17. numer. 29.* Secundò, nisi illæ Constitutiones fuerint auctoritate pontificia confirmatae: quia ex ea confirmatione gaudent auctoritate Papæ, & reputantur ac illius leges; ac proinde se habet ad illas Episcopus, ac ad ius commune: quia nequit eam confirmationem ex parte tollere. Ita Syluester verb. *Beneficium*, 3. q. 9. n. 13. Angelus verb. *Beneficium*, n. 22. & ibi Armilla n. 27. Tabiena verb. *Beneficium*, 2. q. 15. n. 17. Sayrus de *cenfuris*, lib. 6. c. 11. n. 11. Azorius *lib. 5. instit. moral. c. 15. q. 7.* & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *ubi supra*, n. 30. Et hanc opinionem sequitur etiam Salas de *legibus*, *disp. 20. sect. 3. n. 29.* quando Pontifex ita confirmat, vt velit illis Constitutionibus robur addere, & illas facere proprias: secus verò, si solum eas confirmat, declarando esse laudabiles, & debere obseruari à subditis. Tertio, secundum aliquos, nisi Episcopus eas Constitutiones iuramento confirmauerit: quia cum non possit secum in iuramento dispensare, nequibit etiam dispensare in iis Constitutionibus. Ita Angelus, Syluester, Tabiena, Armilla, Sayrus, & Azorius *ubi supra*.

2. Sed vt verum fatear, huic tertio dicto non possum adhærere: puto igitur, quòd licet Episcopus dispensaret in dictis Constitutionibus iuratis absque iusta causa, valeret adhuc dispensatio, quamuis sit periuurus: quia periuurium non impedit actus valorem. Sicut si quis iurasset, non prodigè se expensurum pecunias, peccaret prodigè expendendo, sed factum teneret. Ita Gambatus de *amb. Legati*, lib. 10. n. 452. & Sanch. *d. disp. 37. n. 31.*

RESOL. XLII.

An Episcopus possit dispensare, quamuis petens prius adherit Pontificem, qui dispensationem negauit, iudicans causam propositam non esse iustam.

Et notatur eum, qui impetrauit dispensationem à Pontifice voti, in quo poterat Episcopus dispensare, posse ad eum confugere, vt dispenseret.

Dicendum est etiam posse confugere ad potentem ex priuilegio, vt dispenseret. Ex p. 8. tr. 3. Resol. 49.

§. 1. **N**egatiuè respondet Sanchez de *Matrimo. lib. 8. d. sp. 14. n. 5.* vbi sic ait: Quando Pontifex de eo casu consultus denegauit dispensationem, iudicans non adesse causam, credo, nisi noua causa proponatur, non posse dispensare Episcopus. Quia eo ipso quòd Pontifex denegauit, videtur facultatem auferre inferioribus cum illo singulari dispensandi, nisi ex noua causa emergenti. At secus esset, vbi huic singulari non denegasset, ac constat solitum esse Pontificem aliis denegare ob eas causas dispensationem, reputando eas non iustas. Tunc enim posset Episcopus cum illo, cui denegata non est, iudicans eas esse causas iustas dispensare: quia cum iure ordinario sibi ea dispensatio competat, non attingitur ad dispensandum ex iis solis causis, quibus Pontifex existentibus vult dispensare. Nec Pontificem denegasse aliis ex ea causa dispensationem, ligat ordinariam Episcopi facultatem, ne valeat dispensare cum in hoc, cui Pontifex non denegauit. Ita Sanchez & post illum Gutierrez de *Matrimo. c. 123. n. 18.*

2. Igitur eo ipso quòd Pontifex denegauit dispensationem ex ea causa, videtur facultatem auferre inferioribus dispensandi cum illo singulari, nisi ex noua causa emergente, seu proposita. Sicut postquam Pontifex aliquem condemnauit, non potest Episcopus illum absoluerè, licet fortasse potuisset, si causa prius ad illum delata fuisset.

3. Et idè hanc sententiam tenet Rodriguez in *summa tom. 1. cap. 157. num. 1.* vbi sic ait: *Quando el Sumo Pontifice consultado nego la dispensacion en cierto caso, en el qual podia el Obispo dispenser iuzgando no auer causa suficiente, no podra el Obispo dispensar en el, si sobreviene otra causa suficiente, porque negando el Papa la dispensacion en este caso es visto quitar la auctoridad en el al Obispo, salvo si otra persona pide la dicha dispensacion en caso de la misma especie, porque puede el Obispo dispensar con ella. Lo primero por auer otras causas. Lo segundo porque aunque haya las mismas respeto desta persona, puede juzgar que son suficientes, aunque respeto de la otra las juzgo el Papa por no tales.* Sic ille.

4. Sed contrariam sententiam tenet Suarez de *legibus*, lib. 6. c. 22. n. 4. vbi sic ait: Ablatio potestatis, praesertim ordinariae, mihi non videtur sufficienter probari, quia illa praesumptio nullo iure fundatur, neque ex illo facto sufficienter colligitur, considerata natura dispensationis, quae est quadam gratia. Cum enim dispensatio non sit debita, potest denegari à Pontifice ex sola voluntate: ergo per hoc non est, cur censetur auferre ab inferiori potestatem illam concedendi, si velit. Deinde denegatio dispensationis potest prouenire ex particulari iudicio, quòd talis causa non sufficiat ad iustam dispensationem; sed Episcopus non tenetur conformari Pontifici in hoc iudicio: ergo neque in eo casu tenetur praesumere fuisse mentem Pontificis in illo casu, sibi auferre potestatem dispensandi. Imò potest praesumi, voluisse se exonerare, tacitè subditum ad suum ordinarium remittendo. Consequentia cum maiori videtur clara. Minor autem patet; quia licet Papa non solet dispensare ex aliqua causa, neque admittere illam, vt sufficientem, potest Episcopus dispensare ex illa, si probabiliter iudicet esse legitimam. Quod concedit idem Sanchez *supra*, quando de illa consuetudine, seu iudicio Pontificis ex aliis casibus in generali constat: non verò, quando in particulari casu praecessit denegatio dispensationis.

5. Sed non video, quid hoc referat, aut cur inde censetur ligata potestas inferioris, cum illa denegatio tantum sit applicatio propriae voluntatis ad operandum iuxta proprium iudicium, cui non repugnat, vt

vt alteri relinquatur sua potestas, & arbitrium etiam iuxta iudicium suum. Neque per hoc derogatur potestati Pontificis, quia inferior, dum non prohibetur, potest in suo foro vti sua potestate, vt iudicauerit expedire; hic autem nulla facta est prohibitio. Nec petitio prius oblata Pontifici operatur praeventiois effectum, ne liceat postea id ab inferiori petere, tum quia in vsu iurisdictionis voluntariae, non habet locum haec praeventio, cum liberum sit postulanti recedere a priori petitione, & aliam intentare, vt sensit Nauarr. *consil. 1. de offic. deleg.* & idem Sancius *n. 3* tum etiam, quia superior negando dispensationem, iam quodammodo a se abiecit eam illam. Vnde etiam non est simile, quod de condemnatione a superiori facta asserbatur, quia condemnatio fit per sententiam, quae includit praecceptum, & imponit obligationem, quam non potest inferior auferre; negatio autem dispensationis non fit per sententiam iudicalem, nec praecceptum aliquod, vel obligationem superior per illam imponit, sed solum relinquit praecentis vinculum, denegando vsum propriae potestatis; ergo non est, cur inde censetur ligata, & dimissa inferior potestas.

6. Censio igitur, in illo casu posse Episcopum dispensare, & consequenter, si id faciat non ignorans priorem denegationem, & iudicans, causam esse legitimam, dispensationem esse validam, quia neque habet defectum potestatis, nec voluntatis, nec iustitiae. Hucusque Suarez; cui adde Salas *de legibus, disp. 20. sect. 13. n. 106.* & huic sententiae contra Sanchez ego adhaereo; cui etiam nouissime adhaeret Amicus *tom. 3. disp. 6. sect. 6. n. 121.* quia ipse, in tali dispensatione nullus apparet defectus dispensationem irritans: falsa quippe est assignata praesumptio, quod superior negando dispensationem subito petenti, eo ipso auferat inferiori Praelato facultatem cum illo dispensandi, cum nullus praesumatur suo iure priuatus, nisi illi expresse constet: & ex alia parte non tenetur inferior Praelatus dispensationem concedere: vel negare ex iudicio superioris, sed ex suo proprio, cum aliae causae possint ad dispensationem concedendam illum mouere. Quo fit vt, etiam si inferior sciat, dispensationem negatam fuisse a superiore, adhuc possit illam valide, atque iuste concedere, modo ex causa probabiliter iusta saltem putata illam concedat.

7. Et hanc sententiam contra Sanchez tenet etiam Portel. in *respons. moral. tom. 2. cas. 49. n. 17.* vbi etiam notat, quod si quis obtinuit rescriptum Papae, vt possit a certo Confessario Doctore dispensari: eo rescripto non obstante poterit recurrere ad Episcopum, vel alium superiorem alias dispensare. Rescriptum enim non priuat Episcopum facultate, quam alias habet ad dispensandum in illo casu.

8. Nec obstat dicere, quod saltem quando Episcopus ignorat priorem recursum ad Pontificem, dispensationem negauit, ne si de facto ipse dispenderit ex eadem causa Pontifici proposita, non fore validam dispensationem, tanquam subrepticam, & ex defectu voluntatis Episcopi, quia de illo merito praesumitur, non fuisse concessuram dispensationem, si sciret, fuisse a Pontifice denegatam, cum inferior teneatur praesumere, superiorem iuste negasse dispensationem; ergo illa taciturnitas, seu ignorantia causat in Episcopo iustum inuoluntarium, & consequenter illa dispensatio erit inualida ex defectu voluntatis.

9. Respondet cum Suarez *n. 6.* etiam in hoc casu taciturnitatem illam non reddere dispensationem subrepticam, vel nullam, quia supposita potestate, quo ad voluntatem eadem est ratio in inferiori, quae in aequali, vel superiori. Accedit, quod nullibi inuenitur in iure cautum, eam denegationem Pontificis

exprimendam esse Episcopo, ne dispensatio ipsius subrepticam censetur.

10. *Notandum* est etiam hic, eum qui impetravit dispensationem a Pontifice voti, in quo poterat Episcopus dispensare, posse ad ipsum confugere, vt dispense; dicendum est etiam, posse confugere ad potentem ex privilegio. Vt si, verbi gratia, fuit votum poenale castitatis, vel religionis, poterit adire Religiosos, qui ad dispensandum in eo privilegium habent, vel ad Confessarium per Bullam Cruciatæ electum, vt in illo dispensent, non obstante impetrata fuisse a Pontifice commissionem dispensandi, factam Ordinario, vel Confessario. Quia adiuuante Pontificem, nullum praeventiois effectum operatur, & commissio in fauorem huius facta, non debet in eius odium retorqueri. Nec iam Ordinarium, vel Confessarium dispensare virtute commissionis, obstat, quin possit hic adire habentem privilegium dispensandi, aut vti privilegio Cruciatæ, redeundo ad priorem voti obligationem. Et sic, tanquam noui voti possit dispensationem, aut commutationem impetrare, non facta prioris mentione. Et quamuis Pontifex semper huiusmodi vota commutat in mentruas confessiones, & cetera poenitentiae opera, & solum quando adest incontinentiae periculum; hoc tamen non impedit commutationem fieri per Bullam in subsidium belli, provt ipsa concedit: & per privilegia Religionum, & quaecumque opera pia, vt ea expresse concedunt, & virtute horum dispensare ex aliis causis iustis, quamuis non adsit incontinentiae periculum, vt bene inquit Sanchez *lib. 8. de Matrimon. disputat. 14. n. 7.* qui tamen hoc limitat, dummodo huic singulari non sit denegata dispensatio a Pontifice, vel Poenitentiaro. Sed haec limitatio mihi non placet, propter rationes superius adductas.

RESOL. XLIII.

An Episcopus possit cum Regularibus exemptis dispensare, si ipsi cedant exemptioni.

Et an hoc intelligatur casu, quo in Praelato Superiore non esset potestas absoluendi, vel dispensandi.

Et an in nomine Episcopi in praesenti intelligatur tantum Episcopus loci, in quo Religiosus oritur, vel habet domicilium, aut saltem commoratur? Ex part. 8. tr. 3. Resol. 44.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue cum Auila *de censuris, part. 2. c. 7. disp. 1. dub. 6. concl. 2.* vbi sic ait. Praelatus Monasterij exempti potest ex aequitate iuris sponte se subicere quoad hoc Episcopo, atque adeo absolui ab illo, & idem potest facere Religiosus particularis cum licentia Praelati. Ita Federicus Senens. *consil. 14.* Pater Henriquez *lib. 7. de Inuentionis, c. 2. n. 2.* & *lib. 14. cap. vltim. in fine*, quia hoc est quid fauorabile, & per consequens non est deperditum per exemptionem, quae etiam est fauorabilis, & secundum regulam iuris in 6. *Quod in gratiam alicui conceditur, non est in eius dispensandum retorquendum.* Dico, ex aequitate iuris, quia P. Henriquez *ibidem in gloss. littera M.* dicit secus esse stando in rigore iuris pro foro exteriori. Dixi *cum licentia*, quia sine illa non potest, ita Paulus III. citatus a Patre Henriquez *ibidem littera N.* Hucusque Auila.

2. Sed affirmatiuam sententiam, sine vlla difficultate, tenendam esse puto, quam tueri Sanchez in 3. *part. tom. 4. disp. 30. sect. 2. n. 3.* & *tom. 5. disp. 45. sect. 2. n. 12.* Henriq. iterum *lib. 6. c. 16. n. 8.* & Sanchez in *summa tom. 3. lib. 4. cap. 39. n. 32.* Et ratio est, quia exemptio Religiosorum est potissimum inducta in

R 4 fauorem

Sup. hoc pro subditio & Praelato contentis in hoc §. infra in tr. 3. Resol. 5. ff. & 2. & 5. vlt. & in tom. 7. tr. 1. ex Resol. 15. Nec obstat, tertio, lege ad medium vers. Tertio faciunt, & §. seq.

ANNAE
OBNIA
TO. III. IV. V
E. III